

Скадовська районна державна адміністрація
Відділ освіти
Комунальна установа «Скадовський районний методичний кабінет»
Скадовська загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів №2 Скадовської міської ради
Херсонської області

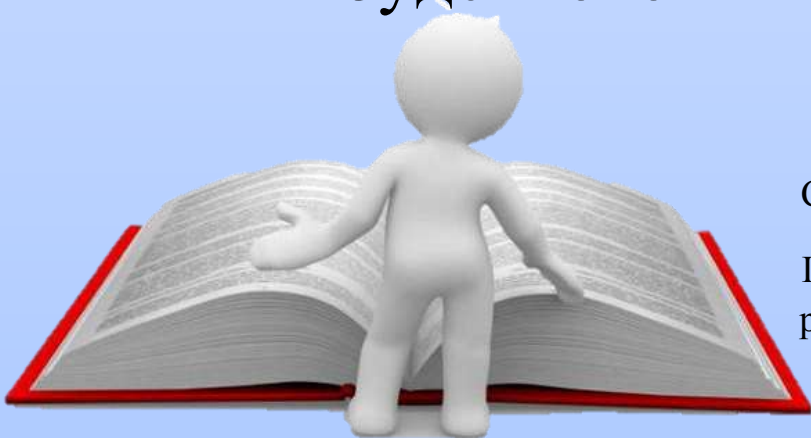
« Використання інтерактивних технологій на уроках української мови та літератури»

З досвіду роботи

Зуденкової Інни Миколаївни

Учителя української мови та
літератури

Скадовської загальноосвітньої школи
І-ІІІ ступенів №2 Скадовської міської
ради Херсонської області, спеціаліста
І категорії

2015 рік

Зуденкова І. М., учитель української мови та літератури, світової літератури І категорії Скадовської загальноосвітньої школи І – ІІІ ступенів №2

Укладач: Зуденкова І.М. « Використання інтерактивних технологій на уроках української мови та літератури»

З досвіду роботи. Зуденкова І. М.– Скадовськ: Скадовська загальноосвітня школа І – ІІІ ступенів №2 2012. – С.

Рекомендується вчителям української мови і літератури. Для всіх, хто цікавиться запровадженням елементів інноваційних технологій як основи формування мовно-літературної компетентності учнів школи. Для вчителів української мови та літератури, студентів гуманітарних спеціальностей.

Мистецтво навчання не в умінні повідомляти,
а в умінні збуджувати, будити, оживляти.

А.Дистерверг

Тема досвіду: Використання інтерактивних технологій на уроках української мови та літератури

Автор. Зуденкова І.М. – учитель української мови та літератури
Скадовської ЗОШ І-ІІІ ст..№2

Ідея досвіду. Розширити і удосконалити методику подання уроків, зробити їх більше змістовними, ефективними; сприяти формуванню мовно-літературної компетентності учня, як особистості, здатної до самореалізації, стимулювати творчий потенціал кожної особистості, спираючись на креативне та критичне мислення дітей.

Актуальність досвіду:забезпечує умови для розвитку творчої особистості дитини;сприяє позитивній мотивації учнів до пізнавальної діяльності, потребі в самопізнанні, самореалізації та самовдосконаленні; забезпечує особистісно - орієнтовану модель навчання;робить можливим оригінальний підхід до побудови структури сучасного уроку української мови та літератури. Науково теоретична база досвіду становлять положення, що ґрунтуються на психологічній теорії творчої особистості та її розвитку(Р.Грановська, Я.Пономарьов), роботи вітчизняних та зарубіжних вчених з проблем технологізації освітнього процесу (Г.Сазоненко, В.Бондар, А.Горальський, А.Маслоу). Особливої уваги, на мою думку, заслуговує праця "Основи педагогічної творчості" (автор С. О.Сисоєва), в якій обґрунтовано модель творчої особистості учня, розглянуто специфіку креативної особистості дитини.

Ідеї інтерактивного навчання (О.Пометун, Л. Пироженко), проектної технології (К.Баханов, В.Гузєєв, І.Єрмаков , О.Пехота), особистісно орієнтованого навчання (О.Савченко ,С. Подмазін), спрямовані на реалізацію теми досвіду, стали частковими теоретичними положеннями.

Результативність впровадження: Високий рівень комунікативної компетенції учнів, формування їх творчих здібностей, розвиток та самореалізація особистості.

Учитель – це той же вчений, але у своїй особливій лабораторії, де він, всебічно вивчаючи учнів, невинно творить.

Повноцінними є тільки ті знання,
які дитина здобула власною активністю.

Й. Песталоцці

На сучасному етапі модернізація навчально-виховного процесу покликана сприяти формуванню та розвитку творчої особистості, яка спроможна повноцінно реалізуватися в житті. Для цього їй потрібні певні навички: думати, розуміти сутність речей, аналізувати, осмислювати ідеї, шукати потрібну інформацію, тлумачити її, застосовувати за певних умов.

Особистістю людина стає поступово, на її формування впливає багато чинників. Серед них провідне місце належить рідній мові, тому що саме вона найглибше пронизує свідомість і підсвідомість людини, доносить інформацію про навколишній світ.

Вивчення української мови і літератури в школі передбачає, як відомо, реалізацію 3 основних завдань:

- 1) дати учням знання з мови і вміння використовувати їх у практиці;
- 2) розвивати мислення, творчі вміння й здібності;
- 3) виховувати національно свідому особистість на уроках літератури.

Результативність реалізації навчальної мети – свідомість, міцність і глибина знань учнів з української мови і літератури перебуває у прямій залежності від активної зацікавленості предметом, бажання знати його, тобто від рівня мотивації учнів до вивчення предмету.

Починаючи викладати предмет я ставила перед собою питання: як зробити урок не лише пізнавальним, інформативним, але й підтримувати у дітей

зацікавленість ним, бажання вчитися, зробити урок цікавим, підвищити у школярів мотивацію до навчання?

Шукаючи відповідь на це питання, дійшла висновку, що зацікавити, вмотивувати учнів до вивчення предмету можна шляхом уникнення одноманітності, шаблонності в роботі, використання таких форм, методів навчання, які збуджують пізнавальний інтерес і стимулюють самостійне мислення школярів.

Як відомо, вся діяльність дитини складається з окремих послідовних операцій. Спочатку учень сприймає інформацію, а далі мислить на підставі її. При цьому дуже важлива зацікавленість у цьому процесі. Причому, всі ці операції взаємопов'язані між собою. Тому вчитель має спрямувати всі свої творчі зусилля на створення системи активних методів навчання, що будуть спрямовані на активізацію мотивації учнів до навчання та їх пізнавальної діяльності.

Активні методи навчання – це такі методи, які забезпечують засвоєння інформації учнями в активній діяльності. Тому до них можна віднести ігрові завдання та інтерактивні технології навчання.

Психологічний стан учня в процесі пізнавальної діяльності, його зацікавленість, розуміння мотивації у навчанні залежить від тієї активності, яку він проявляє на уроці.

Працюючи над проблемною темою «Використання інтерактивних технологій на уроках української мови та літератури», я спираюсь на педагогічний досвід доктора педагогічних наук, професора О.Пометун, кандидата педагогічних наук Л.Пироженко (які займаються вивченням використання у навчанні інтерактивних технологій) та кандидата педагогічних наук Г.Передрій (яка обстоює ідею використання ігрових форм роботи).. Вивчаючи їх досвід, я зрозуміла, що сьогоdnішній урок повинен бути цікавим, пізнавальним, таким, що може розкрити творчий потенціал особистості, дасть змогу постійно підтримувати високий тонус дитячої уваги, навчить приймати самостійні рішення саме інтерактивні технології.

Це підтверджують і результати психолого-педагогічних досліджень останніх років, за якими у середньому за допомогою інтерактивного навчання дає 50 – 90% засвоєння матеріалу (завдяки практиці через дію, негайному застосуванню та навчанню інших).

Педагогічний словник дає таке визначення: „Інтерактивне навчання (від лат. Interaction – взаємодія) – навчання, побудована на взаємодії учнів з навчальним оточенням, навчальним середовищем, що служить сферою засвоєння знань”.

Поняття “**інтерактивне навчання**” уявляє собою переклад англomовного терміну interactive learning, який означає учіння (стихійне чи спеціально організоване), засноване на взаємодії, і навчання, побудоване на взаємодії з досвідом.

Інтерактивне навчання засноване на прямій взаємодії учнів (тих, хто навчається) з навчальним оточенням. Навчальне оточення, чи навчальне середовище, виступає як реальність, в якій учасники знаходять для себе область засвоєного досвіду. Якщо розглядати інтерактивне навчання глибше, то мова йде не просто про залучення емпіричних спостережень, життєвих вражень учнів у якості допоміжного матеріалу, ілюстративного доповнення. Досвід учня – учасника слугує центральним джерелом навчального пізнання. В традиційному навчанні ведучий (тренер, викладач, учитель) виконує роль “фільтра”, що пропускає через себе навчальну інформацію, в інтерактивному – роль помічника в роботі, одного з джерел інформації.

У порівнянні з традиційним в інтерактивному навчанні змінюється і взаємодія з ведучим: його активність поступається місцем активності учнів, його задача – створити умови для їх ініціативи. В такому навчанні учні виступають не пасивними суб’єктами навчання, але повноправними учасниками.

Інтерактивне навчання – це навчання в режимі діалогу, під час якого відбувається взаємодія учасників педагогічного процесу з метою взаєморозуміння, спільного вирішення навчальних завдань, розвитку

особистісних якостей учнів.

Учень як учасник інтерактивного навчання має навчитися:

ставити перед собою навчальні завдання;

планувати і контролювати свою діяльність,
вибирати найраціональніший шлях

досягнення результату;

розвивати свою навчальну активність ;

визначати проблеми та шляхи їх розв'язання;

рефлексії;

разом працювати, творити, завжди бути
готовим прийти на допомогу іншому;

отримати комунікативну компетентність.

Учитель :

стати організатором і керівником навчальної діяльності учнів;

виконувати специфічні функції в колективній діяльності;

бути готовим до критики, корекції своєї діяльності;

здійснювати підсумкове оцінювання діяльності учнів;

організовувати діяльність кожного учня так, щоб він брав безпосередню участь у контролі та оцінюванні спільно виконаної роботи.

В інтерактивному навчанні найчастіше використовуються методи презентації, демонстрації, зворотного зв'язку, обговорення в малих групах, планування подальших дій.

Впровадження нетрадиційних методів повинно суттєво змінити технологію побудови всіх форм навчальних занять, створює оптимальні умови для розкриття індивідуальних особливостей кожного учня, успішного здійснення диференційованого підходу в навчанні. Використання сучасних методів навчання дозволяє формувати і розвивати креативно мислячу особистість, яка зможе розв'язувати проблеми, що виникають у житті кожної людини.

Інтерактивні технології потребують застосування учнями складних умінь і навичок: дискутувати, висловлювати свою позицію, працювати в групі тощо.

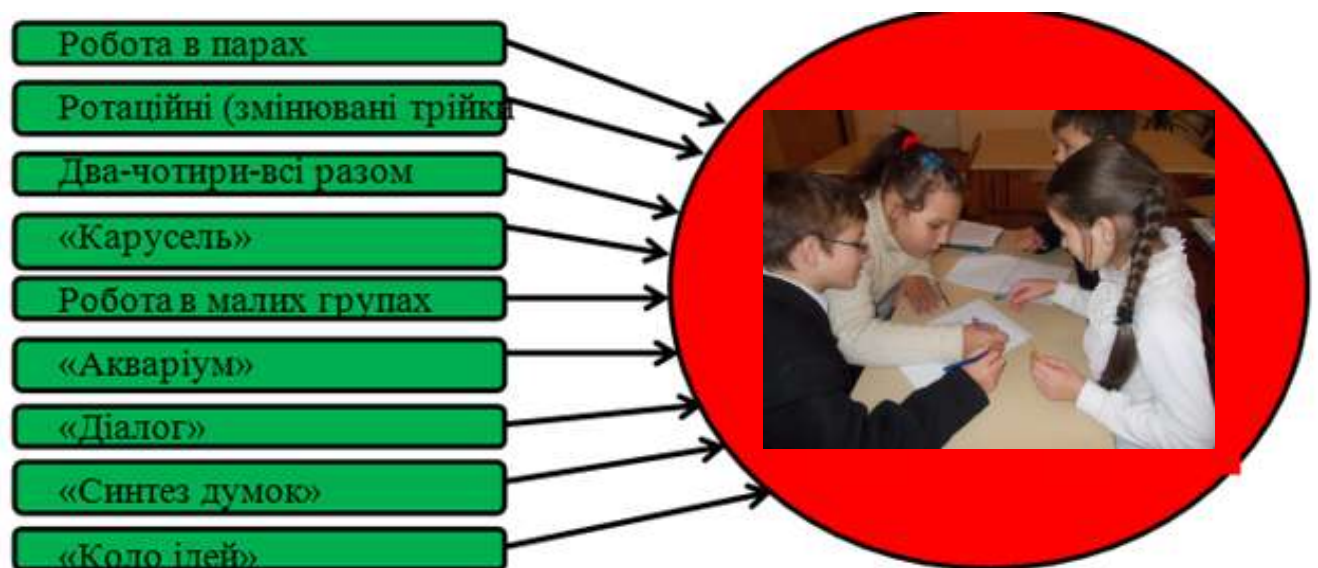
За інтерактивної системи учитель є помічником, консультантом у роботі учнів, що спрямовує, організовує, координує учнів, які самостійно набувають необхідних знань, умінь і навичок у процесі пошуку нової інформації. Досвід учителя є центральним джерелом пізнання. Він сприяє і спонукає дитину до самостійного відбору інформації, закладає і шліфує її власний досвід.

Виходячи з вищезазначеного я прийшла до висновку, що необхідно якомога частіше використовувати різні інтерактивні вправи як під час вивчення нового матеріалу, так і при його закріпленні чи повторенні. Основну мету своєї роботи я вбачаю в тому, щоб навчити кожного учня бути людиною, адже знання без людяності нічого не варті.

Одним із кроків підвищення ефективності уроку є впровадження інтерактивних технологій навчання. Існує чотири групи інтерактивних технологій залежно від мети уроку та форм організації навчальної діяльності учнів:

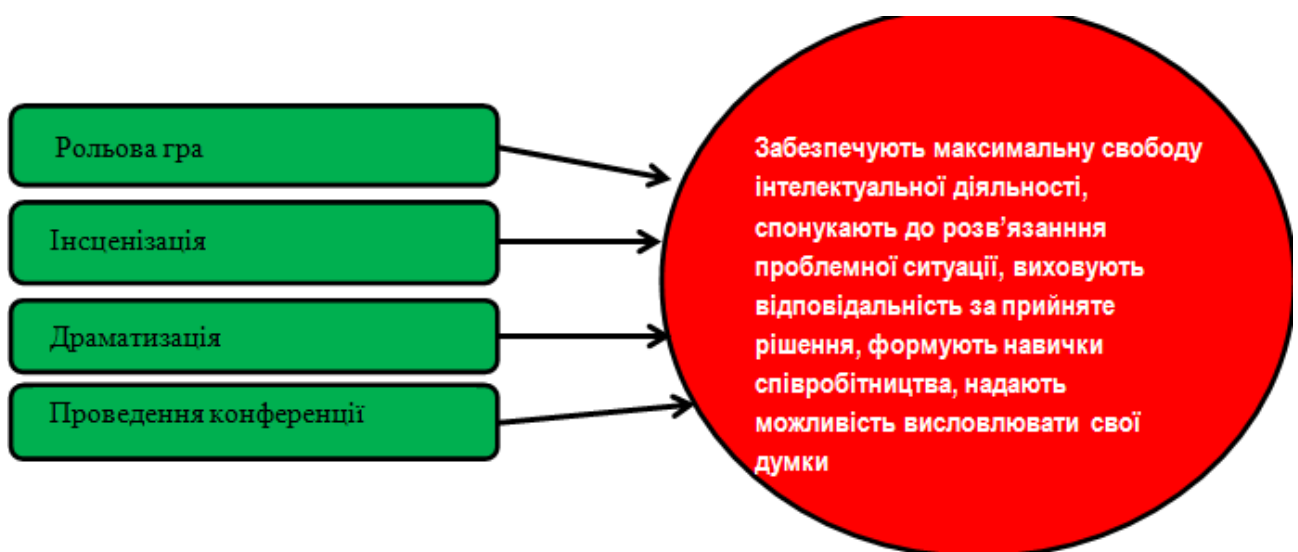
Інтерактивні технології кооперативного навчання,

технології колективно - групового навчання,

технології ситуативного моделювання,

технології опрацювання дискусійних питань.

Технології опрацювання дискусійних питань	
Метод «Прес»	Її застосовують під час обговорення дискусійних питань та під час проведення вправ, у яких необхідно чітко зайняти свою позицію, довести свою точку зору.
Обери позицію	Використовують на початку уроку для того, щоб показати учням різноманітність поглядів на ту чи іншу проблему: за і проти, використовують дві протилежні думки.
Зміни позицію	Вона дозволяє зайняти позицію іншої людини і розвиває навички аргументації, активного слухання.
Безперервна шкала думок	Її метою є розвиток в учнів навичок самостійного вирішення проблем, вдосконалення вмінь, аргументувати свої думки.
Дискусія в стилі телевізійного ток-шоу	Учасниками цієї технології є всі учні класу. Її мета - набуття учнями навичок публічних виступів, дискутувань, відстоювання власної позиції, формування громадянської позиції. Ця технологія дає змогу залучити всіх учнів класу до участі, контролювати перебіг дискусії, оцінювати участь кожного.
Дебати	Його використовують лише тоді, коли учні добре вміють працювати в групах, знають технології вирішення проблем.

Роботу на уроці планую в три етапи. Першою фазою уроку є актуалізація. Пропоную учням подумати і пригадати якомога більше інформації, яку вони вже знають з теми, поставити власні запитання вчителю, визначити мету навчальної роботи.

Учні на цьому етапі встановлюють рівень власних знань, будують нове розуміння на основі попередніх знань і поглядів. Активізується увага учнів до навчального процесу, створюється зацікавленість та спрямованість на дослідження проблеми.

Під час актуалізації часто використовую такі інтерактивні технології як технології кооперативного навчання та технології колективно - групового навчання через методи «Мікрофон», «Так чи Ні?», «Майдан думок» «Мозкова атака», «Передбачення»:

Тема: «Правопис префіксів з-, с- »

Українська мова 5 клас

«Мозковий штурм» :

- Якого правила стосується сполучення слів «кафе птах»?
- Сформулюйте це правило.
- Наведіть приклади слів на це правило.

Тема « Пісні про боротьбу проти соціального та національного гніту («Ой Морозе, Морозенку»).

Українська література 8 клас (поглиблене вивчення)

«Мозкова атака»

- Які пісні називають історичними?
- Наведіть приклади.
- Чим відрізняється давня пісня від історичної?
- Коли виникли історичні пісні?
- Про що розповідається в історичних піснях?
- За що народ прославляє у своїх піснях захисників?

Тема: «Буря на Чорному морі». Проблема відповідальності життя й поведінки людини християнським, загальнолюдським цінностям»

Українська література 8 клас (поглиблене вивчення)

«Так чи Ні?»

Учням пропонується підтвердити або спростувати запропоновану думку.

- В усіх народів світу існує повір'я, що той, хто забув звичаї своїх батьків, карається людьми і Богом. (Так)
- Під час бурі над морем скиглила згряя соколів – білозірців. (Ні)
- Козацькі судна майже не зазнали пошкоджень у результаті негоди. (Ні).
- У думі згадується земля Грабська, куди наші співвітчизники потрапили на каторгу. (Так).

 Перебуваючи у небезпеці, брати почали звинувачувати одне одного в тих гріхах, до яких були причетними. (Ні)

 Третій потопаючий – «бездільний, безрідний і безпомощний». (Так)

 Брати у творі порівнювалися з вовками – сіроманцями, бо ігнорували Милосердного. (Ні)

 Маючи велику гордість, брати навіть з ближнім не віталися і цуралися підтримувати дружні стосунки. (Ні)

 Саме до сонця ясного зверталися грішні брати, аби світило допомогло їм не потонути і вижити. (Ні)

 Окремі судна козацькі під час бурі були розбиті хвилями Чорного моря на 5 частин. (Ні)

 Тільки батьківська молитва могла врятувати братів від смерті. (Так)

 Жадібність, користолюбство, лінь, улесливість – ось риси характеру, які засуджено у творі. (Ні)

Тема: «І Франко. «Іван Вишенський». Постать українського мислителя XVII ст. Художній образ у творі».

Українська література 8 клас (поглиблене вивчення)

«Майдан думок»

Висловте свій коментар щодо зазначених тез:

- Викриваючи сучасне для І. Вишенського суспільне зло, він виступав проти гніту і церковного, і соціального, і національного.

- І. Франко з великою художньою майстерністю передає у творі драматичну і за суттю, і за формою, сцену – діалог – прощання ігумена – старця зі світом.

- Патріотизм, громадські ідеали сильніші від намагань зректися світу. Перемагає життя

Метод «Передбачення» сприяє розвиткові критичного мислення та розуміння, підсилює інтерес і спонукає учнів з'ясувати, що вже відомо, а що ні.

За допомогою схем, виразів, ключових слів , таблиць учні намагаються самостійно знайти відповіді.

Така робота найчастіше проводиться в групі. На обговорення даю учням 3 -5 хв. Після обговорення учні мають можливість висловити власні припущення щодо проблеми (теми), можуть доповнювати своїх товаришів. Звісно, можуть передбачити тему уроку скоріш сильні учні.

Наступним етапом уроку є сприйняття і засвоєння змісту матеріалу. Під час цього етапу учні здійснюють пошукову діяльність, конструюють чи усвідомлюють новий матеріал. Намагаюся підтримати зацікавленість учнів, отриману ними на етапі актуалізації, допомогти встановити зв'язки між відомим і новими знаннями з метою утворення нового розуміння. Реалізуючи на уроці української мови комунікативну та лінгвістичну змістові лінії, намагаюся створити якомога більше педагогічних ситуацій для усних та письмових висловлювань.

Під час цього етапу часто використовую такі інтерактивні технології як технології кооперативного навчання, технології колективно - групового навчання технології опрацювання дискусійних питань через методи «Дерево

рішень», «Метод ПРЕС», «Займи позицію»

Тема: «Розвиток мовлення. Дискусія про поняття гріха та покаєння. (За твором «Буря на Чорному морі»)».

Українська література 8 клас (поглиблене вивчення)

«Метод Прес»

- Чи скоювали ви грішний учинок?
- Як ви розумієте смислове значення слів «гріх», «спокута», «сповідь»?
- За яких обставин герой художнього твору, людина стає на хибний і грішний шлях?

Тема: «Українські легенди»

Українська література 5 клас

Робота в групах

1 група — мовчки прочитати текст казки і з'ясувати, чому в ній немає традиційного зачину, кінцівки, традиційних триєдиних повторень? (Літературна казка підпорядкована авторській волі. Читач бачить те, що відбувається, очима автора. Для неї не є обов'язковими традиційний зачин, кінцівка...)

2 група — виписати художні засоби, які зустрічаються в тексті. («Червоне небо обтрушувало зорі» — метафора; «намацав ногою дно неба», «триста десятилітній козак» — гіперболи; «скривився, як середа на п'ятницю» — приказка).

3 група — З'ясувати місце чарівного сну у казці. (Чарівний сон Дмитрика — це умовний літературний прийом, який часто зустрічається в літературних казках для створення фантастичних ситуацій.)

4 група — довести, що у казці уявне, а що фантастичне. (Уявне — зорі на дні озера, зустріч з козаками, написання книжки про Сірка; фантастичне — підводні козацькі човни, ракети, поїздка на Малому чи Великому Возі, козакам по 310 літ)

Учитель уважно заслуховує відповіді представників груп. Якщо потрібно, доповнює, виправляє мовленнєві помилки.

**Тема: «І. Франко «Червоно калино, чого в лузі гнешся?..
Невмирущість людських почуттів».**

Українська література 8 клас (поглиблене вивчення)

Робота в групах.

Скласти уявний мовний портрет до образів вірша.

I. група – калини,

II група – дуба,

III група – бурі,

IV група – грому,

V група – сонця.

На третьому етапі – «рефлексії» - учні роблять перегляд проблем, що розглядалися, запитують, поширюють і застосовують нові і знання. На цьому етапі повинні бути досягнені такі цілі:

- учні самостійно висловлюються щодо вивченого матеріалу;
- створюються умови для активного обміну думками між учнями, це забезпечує їхній словниковий запас, дає змогу побачити різні підходи до тієї

самої проблеми, розвивається діалогічне мовлення.

- особливої уваги набувають самостійність, оригінальність висловлених думок, їх обґрунтованість, вміння узагальнювати вивчене.

На цьому етапі уроку використовую такий інноваційний метод, як ґрунування, або «асоціативний куц». Цей метод спонукає учнів вільно та відкрито висловлюватися з певної теми, стимулює і розвиває мислення учнів знаходити зв'язки між окремими поняттями.

Метод «Ґрунування» використовую також для підбиття підсумків уроку.

Тема: «Маруся Чурай. «Ой не ходи, Грицю...»».

Українська література 8 клас (поглиблене вивчення)

Скласти інформаційне ґроно щодо характеристики образу Гриця.

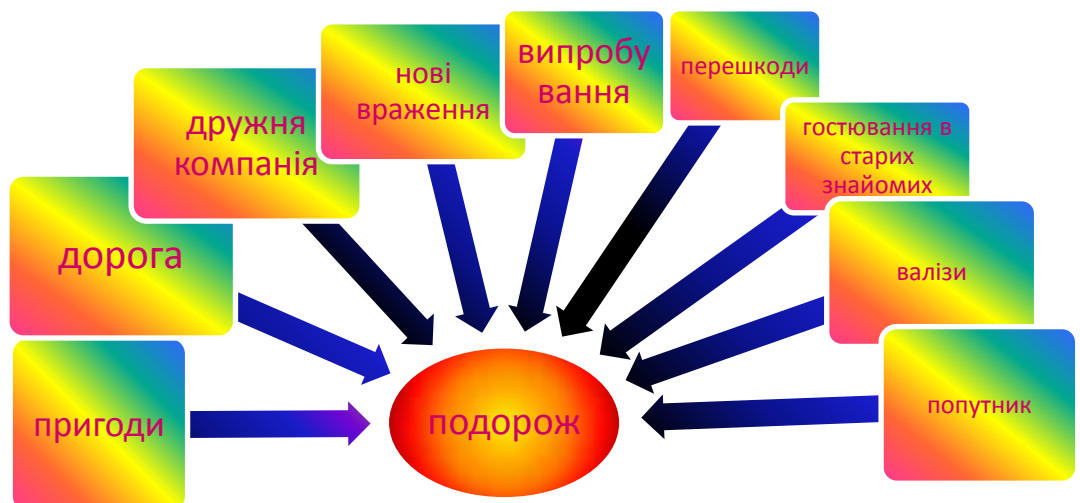
Тема: «До казки в гості»

Українська література 5 клас

«Асоціативний куц»

Коли ви чуєте слово «подорож», що ви уявляєте?

(пригоди, дорога, дружня компанія, нові враження, випробування, перешкоди, гостювання в старих знайомих, валізи, попутник)

ВИСНОВКИ

Отже, виходячи з власного досвіду, можу зробити висновок, що використання на уроках української мови і літератури інтерактивних технологій дійсно підвищують рівень пізнавальної діяльності та мотивації учнів, зацікавлюють їх, що сприяє бажанню виконувати ті чи інші види робіт, а відтак – засвоювати навчальний матеріал у співпраці, співтворчості, шляхом самостійної роботи думки. А мені (як учителю) дає змогу диференціювати, індивідуалізувати процес навчання, розвивати аналітичне мислення учнів, формувати в них навички самооцінки, самоконтролю своєї навчальної діяльності, сприяти розвитку творчого мислення, культури спілкування, виховувати активну особистість, яка вміє бачити, ставити і вирішувати нестандартні проблеми.

Зрозуміло, що при використанні інтерактивних технологій виникають і деякі труднощі, а саме:

- іноді важко контролювати процес взаємонавчання,
- за невдалого взаємонавчання потрібно перенавчати учнів,
- результати роботи учнів менш передбачувані,
- виробити в учнів розуміння того, що метою уроку є не просто гра, а гра дидактична, спрямована в першу чергу на засвоєння певних знань,
- організувати роботу всіх учнів, які повинні зрозуміти і дотримуватися правил, що вимагає та чи інша технологія або гра,
- навчитися вислуховувати думку іншого,
- навчитися аргументовано висловлювати свою думку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Активні та інтерактивні методи навчання / Укладач О.С. Кравчина— К.: ЦППО АПН України, 2003. – 32 с.;
2. Васильєва Н.М. Застосування інтерактивних методів навчання на уроках предметів гуманітарного циклу //Управління школою. – 2005. - № 34. - С. 22-24;
3. Гейко І. Використання інтерактивних форм і методів навчання. З досвіду роботи //Тема. – 2004. - № 3/4. – С. 229-232;
4. Пометун О.І. та ін. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: Наук. – метод. посіб.- К.: А.С.К., 2005. – 192 с.
- 5 . Пометун О., Пироженко Л. Інтерактивні технології навчання: теорія, практика, досвід. – К., 2002. – 135 с.
6. Пересунько Т. М.Інноваційні технології навчання у розвитку творчих здібностей на уроках української мови та літератури [Електронний ресурс]. – Режим доступу:http://osvita.ua/school/lessons_summary/mova/8360/
7. Стасюк Н. А. Інтерактивні методи навчання на уроках української мови та літератури. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: osvita.pl.km.ua/~poninka1/index.php?option=com...task...
8. Т. В. Колган. Мультимедіа на уроках української мови та літератури. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://kolgantv.blogspot.com/2009/11/blog-post_17.html
9. С.А. Корват. Інноваційні технології навчання у процесі розвитку творчих здібностей учнів на уроках української мови та літератури. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Tvo/2011_2/006.pdf
- 10.Пентилюк М., Окуневич Т. Сучасний урок мови. – Х.: Основа, 2007.
11. Плиско К. Принципи, методи і форми навчання української мови. – Х.: Основа, 1995.
12. Кроки до компетентності та інтеграції в суспільство: Науково-методичний збірник. –К., 2000.